

EVALUERING VAN 'N BEGELEIDINGSINSTRUMENT

VIR ONDERWYSERSOPLEIDING

Ingedien deur

ERNST CHRISTIAN CHRISTOPH MÖLLER

M.A. M.Ed.

Proefskrif voorgelê ter gedeeltelike voldoening
aan die vereistes vir die graad

DOCTOR EDUCATIONIS

in die fakulteit Opvoedkunde aan die

POTCHEFSTROOMSE UNIVERSITEIT

VIR

CHRISTELIKE HOËR ONDERWYS

PROMOTOR: PROF. S.J. PRELLER

HULPPROMOTOR: PROF. J.P. DE LANGE (R.A.U.)

aan SUZETTE EN ONS KINDERS
CHRISTOPH, WILMA, JANNIE EN WERNER

DANKBETUIGINGS

My nederige dank vir Sy genade aan my Skepper, aan Hom gaan al die eer!

My opregte dank en waardering aan:

- * Prof. S.J. Preller van die P.U. vir C.H.O. wat as promotor opgetree het vir sy leiding en begeleiding.
- * Prof. J.P. de Lange (R.A.U.) wat as hulppromotor opgetree het vir motivering en gedagtevorming.
- * Prof. A.J.B. Wiid (R.A.U.) vir sinvolle gesprekke en waardevolle wenke.
- * Dr. L.P. Calitz (R.A.U.), prof D.A. Gresse (W.O.K.) en dr J. Maarschalk (R.A.U.) vir samewerking in die navorsingspoging.
- * Die kollegas in die departement Praktiese Onderwyskunde (R.A.U.) vir hulle meeleving, hulp en inspirasie.
- * Mnr. D.A. Meerkotter vir die taalkundige versorging van die proefskrif.
- * Mej. M. Gouws vir die tabellering van die gekodeerde resultate.
- * Mnr. C.P.H. Myburgh vir die kontrolering van die statistiese verwerkings.
- * Mev. A.N. Blaeuw vir netjiese tikwerk.
- * My gesin vir begrip en onderskraging.

INHOUDSOPGAWE

HOOFSTUK 1

ORIËTERING, PROBLEEMSTELLING EN DOEL, METODE EN PROGRAM

1.1	ORIËTERING	1
1.2	PROBLEEMSTELLING EN DOEL	14
1.3	METODE	15
1.4	PROGRAM	16

HOOFSTUK 2

FUNDAMENTELE AANLOOP

2.1	INLEIDING	17
2.2	DIE DOEL MET GEÏNSTITUSIONALISEERDE OPVOEDENDE ONDERWYS ..	18
2.2.1	Inleiding	18
2.2.2	Opvoeding as primêre handeling	19
2.2.3	Opvoeding as sekondêre handeling	19
2.2.4	Volwassenheid	21
2.2.4.1	Kommunisme	23
2.2.4.2	Pragmatisme	24
2.2.5	Christelike opvoeding	26
2.2.5.1	Inleiding	26
2.2.5.2	Wetlike bepalings	27
2.2.5.3	'n Logiese afleiding	29
2.2.5.4	Die fenomenologiese denkrigting	29
2.2.5.5	Christelike opvoedingsdoelstellings	31

2.3	EISE WAT OPVOEDENDE ONDERWYS AAN DIE ONDERWYSER STEL	35
2.3.1	Moontlike vertrekpunte vir die bepaling van die onderwyser se taak	35
2.3.2	'n Christelike lewens- en wêreldbeskouing as vertrekpunt	38
2.3.3	Lowyck se model en onderwysverantwoordelikhede	40
2.3.3.1	Algemeen	40
2.3.3.2	Die onderwyser se taak op die mikrovlak	42
2.3.3.2.a	Die Van Gelder-model	43
2.3.3.2.a.1	Doelstelling	44
2.3.3.2.a.2	Beginsituasie	45
2.3.3.2.a.3	Die onderwysleersituasie	45
2.3.3.2.a.3.(a)	Die leerinhoud	45
2.3.3.2.a.3.(b)	Didaktiese werksvorme, onderrigtegnieke, onderwys- en leermiddele	45
2.3.3.2.a.3.(c)	Leeraktiwiteite	48
2.3.3.2.a.4	Uitvoeringsprosedure	49
2.3.3.2.a.5	Die bepaling van die resultate	51
2.3.3.2.b	'n Inventaris van kennis, vaardighede en houdings ..	51
2.3.3.3	Die onderwyser se taak op die mesovlak	53
2.3.3.4	Die onderwyser se taak op die makrovlak	53
2.3.3.5	Samevatting	54
2.4	DIE INHOUD VIR ONDERWYSERSOPLEIDING	54
2.4.1	Inleiding	54
2.4.2	Determinante vir die inhoud van onderwysersopleiding ..	55
2.4.3	Die struktuur van onderwysersopleiding	58
2.4.3.1	Die beroepsteoretiese aspek	59

2.4.3.2	Die beroepspraktiese aspek	63
2.4.3.3	Die leerinhoudelike aspek	64
2.4.3.4	Die persoonlike oriënteringsaspek	64
2.4.4	Samevatting	66
2.5	'N PRAKTIESE OPLEIDINGSKOMPONENT	67
2.5.1	Inleiding	67
2.5.2	Wat is praktiese opleiding?	68
2.5.2.1	Proefonderwys	69
2.5.2.2	Praktiese opleiding aan die opleidingsinstituut ...	72
2.5.2.2.a	Opleiding deur interaksie-analise	74
2.5.2.2.b	Die ontwikkeling van interaksie-analise en die veld wat dit dek	77
2.5.2.2.c	Mikrolesse	81
2.5.2.3	Samevatting	86
2.6	DIE VERWERWING VAN BEGELEIDING AS ONDERWYSVAARDIGHEID ...	86
2.6.1	Regverdiging vir die operasionalisering van begeleiding	86
2.6.2	Die operasionalisering van begeleiding	89
2.6.3	Die begeleidingsinstrument	92
2.6.3.1	Die begeleidingsinstrument in aksie	96
2.6.3.2	Verwerking van die resultate	101
2.6.4	'n Praktiese voorbeeld	102
2.7	SAMEVATTING	106

HOOFSTUK 3

DIE NAVORSINGSONTWERP EN DIE EKSPERIMENTELE AANWENDING VAN DIE BEGELEIDINGSINSTRUMENT

3.1	INLEIDING	109
-----	-----------------	-----

3.2	DIE GROEPNAVORSINGSPROGRAM	110
3.3	DIE EKSPERIMENTELE TOEPASSING VAN DIE BEGELEIDINGS- INSTRUMENT	114
3.3.1	Probleemstelling en doel met die begeleidingsinstru- ment	114
3.3.2	Motivering vir die begeleidingstudie	119
3.3.3	Die doel met die eksperiment	121
3.4	BEPLANNING, BESKRYWING EN VERLOOP VAN DIE EKSPERIMENT ..	122
3.4.1	Inleiding	122
3.4.2	Die eksperimentele studentegroep	123
3.4.3	Die navorsingsprogram	124
3.4.4	Die verloop van die eksperiment	129
3.4.4.1	Voortoetse	129
3.4.4.2	Eerste opleidingsiklus	130
3.4.4.3	Eerste natoets	131
3.4.4.4	Tweede opleidingsiklus	132
3.4.4.4.a	Wyse van opleiding in begeleiding	133
3.4.4.5	Tweede natoets	138
3.4.4.6	Derde opleidingsiklus	138
3.4.4.7	Derde natoets	140
3.5	DIE KODERING VAN DIE MIKROLESSE	141
3.6	DIE VERWERKING VAN DIE EKSPERIMENTELE RESULTATE	157
3.6.1	Inleiding	157
3.6.2	Algemene hipoteses	160
3.6.2.1	Eerste algemene hipotese	160
3.6.2.2	Tweede algemene hipotese	160

3.6.3	Totaliteitshistogramme	160
3.6.3.1	Tweede opleidingsiklushistogramme	161
3.6.3.1.a	Kontrolegroep III	161
3.6.3.1.b	Eksperimentele groep IV	163
3.6.3.1.c	Voorlopige afleidings	165
3.6.3.2	Derde opleidingsiklushistogramme	166
3.6.3.2.a	Kontrolegroep I	166
3.6.3.2.b	Eksperimentele groep II	168
3.6.3.2.c	Voorlopige afleidings	170
3.6.3.3	Gevolgtrekkings	172
3.6.4	Statistiese toetse	172
3.6.4.1	Inleiding	172
3.6.4.2	Statistiese hipoteses	173
3.6.4.2.a	Nulhipotese (H_0)	173
3.6.4.2.b	Alternatiewe hipotese (H_1)	173
3.6.4.2.c	Alternatiewe hipotese (H_2)	173
3.6.4.2.d	Alternatiewe hipotese (H_3)	174
3.6.4.3	Motivering vir en die gebruik van die X^2 -toets ..	174
3.6.4.3.a	Nulhipotese (H_0)	175
3.6.4.3.b	Alternatiewe hipotese (H_3)	175
3.6.4.3.c	Voortoetse	176
3.6.4.3.c.(i)	Voortoetse (Tweede opleidingsiklus)	176
3.6.4.3.c.(ii)	Voortoetse (Derde opleidingsiklus).....	177
3.6.4.3.d	Natoetse	178
3.6.4.3.d.(i)	Natoetse (Tweede opleidingsiklus)	178
3.6.4.3.d.(ii)	Natoetse (Derde opleidingsiklus)	179
3.6.4.3.e	Gevolgtrekking	179

3.6.4.4	Die Tekentoets	180
3.6.4.4.a	Nulhipotese (H ₀)	180
3.6.4.4.b	Alternatiewe hipotese (H ₁)	180
3.6.4.4.c	Tweede opleidingsiklus	182
3.6.4.4.c.(i)	Kontrolegroep III: Voor- en natoetsresultate ..	182
3.6.4.4.c.(ii)	Eksperimentele groep IV: Voor- en natoets- resultate	183
3.6.4.4.d	Derde opleidingsiklus	184
3.6.4.4.d.(i)	Kontrolegroep I: Voor- en natoetsresultate	184
3.6.4.4.d.(ii)	Eksperimentele groep II: Voor- en natoets- resultate	185
3.6.4.4.e	Gevolgtrekkings	186
3.6.4.5	Die Wilcoxon-toets	187
3.6.4.5.a	Nulhipotese (H ₀)	187
3.6.4.5.b	Alternatiewe hipotese (H ₁)	188
3.6.4.5.c	Tweede en derde opleidingsiklus	188
3.6.4.5.c(i)	Toepassing van die Wilcoxon-toets op die resultate van die tweede opleidingsiklus	188
3.6.4.5.c.(ii)	Toepassing van die Wilcoxon-toets op die resultate van die derde opleidingsiklus	190
3.6.4.5.d	Gevolgtrekking	192
3.6.5	Kondensasie van resultate	192
3.6.6	Samevatting	194

HOOFSTUK 4

SAMEVATTING, RESULTATE, GEVOLGTREKKINGS EN SUGGESTIES VIR VERDERE NAVORSING

4.1	INLEIDING	197
-----	-----------------	-----

4.2	SAMEVATTING	197
4.3	RESULTATE EN GEVOLGTREKKINGS	201
4.4	SUGGESTIES VIR VERDERE NAVORSING	203
4.5	SLOT	204

FIGURE

1.	"THE LEARNING GAME MODEL"	37
2.	"FASERING VAN DE CURRICULUMONTWIKKELING"	41
3.	"EEN SCHEMA VOOR DE ANALYSE VAN HET DIDACTISCH PROCESS".	44
4.	INVENTARIS VAN KENNIS, VAARDIGHEDE EN HOUDINGS	52
5.	"RELATIEVELDEN OP HET MESONIVEAU".....	53
6.	DIE VELD VIR 'N PROGRAM VIR ONDERWYSERSOPLEIDING	65
7.	DIE OPERASIONELE STRUKTUUR VAN BEGELEIDING	91
8.	KODERINGSKAART VIR BEGELEIDING	98
9.	DIE VOLTOOIING VAN DIE KODERINGSKAART	100
10.	RAAMWERK VIR VLOEIGRAFIEK	102
11.	VOLTOOIDE KODERINGSKAART	103
12(a).	VLOEIGRAFIEK VAN LES	104
12(b).	SIRKELDIAGRAM	105
13.	VERWYSINGSRAAMWERK VIR NAVORSINGSTERREIN	112
14.	DIE GROEPNAVORSINGSPROGRAM	126
15.	DIE BEGELEIDINGSNAVORSINGSPROGRAM	128
16.	PRAKTIKUMROOSTER: OPLEIDING AAN DIE HAND VAN DIE BEGELEIDINGSINSTRUMENT (TWEEDE OPLEIDINGSIKLUS)	134
17.	PRAKTIKUMROOSTER: OPLEIDING AAN DIE HAND VAN DIE BEGELEIDINGSINSTRUMENT (DERDE OPLEIDINGSIKLUS)	140
18(a).	TWEEDE OPLEIDINGSIKLUS: VOOR- EN NATOETSE	159
18(b).	DERDE OPLEIDINGSIKLUS: VOOR- EN NATOETSE	159
19.	TOTALITEITSHISTOGRAM VAN DIE EKSPERIMENTELE GROEP IV ...	164
20.	TOTALITEITSHISTOGRAM VAN DIE KONTROLEGROEP I	167
21.	TOTALITEITSHISTOGRAM VAN DIE EKSPERIMENTELE GROEP II ...	169

TABELLE

1.	GROEP I, KONTROLEGROEP: VOORTOETSRESULTATE (V1)	149
2.	GROEP I, KONTROLEGROEP: NATOETSRESULTATE (N1)	150
3.	GROEP II, EKSPERIMENTELE GROEP: VOORTOETSRESULTATE (V2)..	151
4.	GROEP II, EKSPERIMENTELE GROEP: NATOETSRESULTATE (N2)..	152
5.	GROEP III, KONTROLEGROEP: VOORTOETSRESULTATE (V3)	153
6.	GROEP III, KONTROLEGROEP: NATOETSRESULTATE (N3)	154
7.	GROEP IV, EKSPERIMENTELE GROEP: VOORTOETSRESULTATE (V4)	155
8.	GROEP IV, EKSPERIMENTELE GROEP: NATOETSRESULTATE (N4) .	156
9(a).	GROEP III (KONTROLE) SE 22 VOORTOETSE	161
9(b).	GROEP III (KONTROLE) SE 22 NATOETSE	162
10(a).	GROEP IV (EKSPERIMENTELE) SE 18 VOORTOETSE	163
10(b).	GROEP IV (EKSPERIMENTELE) SE 18 NATOETSE	163
11(a).	GROEP I (KONTROLE) SE 20 VOORTOETSE	166
11(b).	GROEP I (KONTROLE) SE 20 NATOETSE	166
12(a).	GROEP II (EKSPERIMENTELE) SE 21 VOORTOETSE	168
12(b).	GROEP II (EKSPERIMENTELE) SE 21 NATOETSE	169
13(a).	VERGELYKING TUSSEN VOOR- (V3) EN NATOETSRESULTATE (N3) VAN KONTROLEGROEP III	182
13(b).	VERGELYKING TUSSEN VOOR- (V4) EN NATOETSRESULTATE (N4) VAN EKSPERIMENTELE GROEP IV	183
14(a).	VERGELYKING TUSSEN VOOR- (V1) EN NATOETSRESULTATE (N1) VAN KONTROLEGROEP I	184
14(b).	VERGELYKING TUSSEN VOOR- (V2) EN NATOETSRESULTATE (N2) VAN EKSPERIMENTELE GROEP II	185
15(a).	VERSKILLE TUSSEN VOOR- EN NATOETSRESULTATE VAN DIE KONTROLE- EN EKSPERIMENTELE GROEPE IN DIE TWEEDE OPLEIDINGSIKLUS	189
15(b).	VERSKILLE TUSSEN VOOR- EN NATOETSRESULTATE VAN DIE KONTROLE- EN EKSPERIMENTELE GROEPE IN DIE DERDE OPLEIDINGSIKLUS	191
16.	SAMEVATTENDE RESULTATE	193

BYLAES

A :	BRIEF AAN OUDERS VAN LEERLINGE	205/206
B :	GROEP I (KONTROLEGROEP)	207
C :	GROEP II (EKSPERIMENTELE GROEP)	208
D :	GROEP III (KONTROLEGROEP)	209
E :	GROEP IV (EKSPERIMENTELE GROEP).....	210
F :	VOORBEELD VAN 'N LES EN VLOEIGRAFIEK	211